

A felelős szerkesztő jegyzete

Tudjuk, eleget halljuk a hétköznapiakban is: akkor történt meg valami (bármilyen), ha írtak róla, ha film készült róla, ha közvetítették – és sorolhatók lennének a közzétételi technikák, számuk egyre nagyobb.

„Megtörténté tenni”, ezt a célt szolgálhatja ebben az évben a Drámapedagógiai Magazin két színjátszással hangsúlyosan foglalkozó száma is. Az első már megjelent (DPM 58. sz.), ez hagyományosan a gyermekszíni-játszás jeles eseményeit szemlézi, a teljességre való törekvés nélkül – nem esik szó benne minden megyei vagy regionális találkozóról: arról adhattunk valamit (hírt), amiről kaptunk is.

És itt a második szám is: mivel a diákszínjátszásról a 2018-as esztendőben az előző jó néhány évhez viszonyítva sokkal több írásos beszámolót kaptunk (köszönet érte minden szerzőnek és szervezőnek), módunkban áll egy olyan számot is kiadni, amelyik ennek az életkori csoportnak az országos fesztiváljával, regionális és országos találkozóival, valamint egyéb rendezvényeivel foglalkozik, mint például tábor, fórum.

Ahhoz, hogy szóljunk a diákszínjátszásról, kellő okot jelenthetne önmagában az Országos Diákszínjátszó Egyesület megújulása – és itt nem is a vezetésben történt személyi változásokról van szó, hanem valódi, tartalmi megújulásról. Az ODE – természetesen – rendkívül fontos szervezet, sok oka van ennek, ezek között az egyik legfontosabb, hogy nélküle a magyar amatőr színjátszás jelenleg működő, szépen építkező felmenő rendszere megszakadna, előbb-utóbb meg is szűnne.

A felelős szerkesztő nem csak esetleges elfoglaltsága (az egykori alapító egyesületi elnöknek talán ilyen is lehet), diákszínjátszós múltja miatt véli fontosnak azt, ami 2018-ban a hazai diákszínjátszásban történt: egyszerűen azért is, mert nem kis öröm látni, ha minden előjel ellenére vagy azzal együtt, de *történik valami*. A diákszínjátszásban jelenleg energia, szándék, tudás, sok munka van. És *pezsgés*. Kíváncsian várjuk, hogy mindez meddig tart, vagy meddig tartható fenn. Abban biztosak vagyunk, nem arra kell várnunk, hogy „kiforjja magát”, hogy utána milyen lesz, a diákszínjátszásnak talán lételeme a „pezsgés”. A jelenlegi helyzet – leszámítva az anyagiakat, a rendezvények finanszírozását –, úgy tűnik, szép reményekre jogosít.

A diákszínjátszás regionális fórumai

Dél-alföldi Regionális Diákszínjátszó Találkozó, Kecskemét

– Lehetőség –

Patonay Anita

Diákszínjátszónak lenni: lehetőség. Lehetőség arra, hogy közösséghez tartozhass, hogy színházon keresztül gondolkodhass, hogy megfogalmazhasd véleményed és a színjátszás eszközével ezt meg is mutathasd. Ez a lehetőség jellemezte az ODE Dél-alföldi Regionális Diákszínjátszó Találkozóját 2018. március 16-17-én, Kecskeméten.

A rengeteg diákszínjátszó találkozó során résztvevőként és zsűriként is sokat gondolkodtam azon, hogy mi kell egy jó diákszínjátszó találkozóhoz. Elsőként mindig a hangulat jutott eszembe. Olyan hangulatot képzeltem magam köré, ahol a diákok örömmel fogadják egymás előadásait, akár nyílt színi taps is kitörhet, együtt sírunk és együtt nevetünk a más diákok által készített előadásokon. Úgy érzem, hogy az elmúlt évek során ez nagyon jól működik a regionális találkozókon. Fesztelen a hangulat, a diákok alig férnek be egy-egy előadásra, mert mindenki kíváncsi a másik munkájára. És Kecskeméten is így működött. Hatalmas élmény volt, hogy szinte mindig telt ház előtt játszhattak a diákok. Nézték egymást a fiatalok. Olyan közösségi élményben lehetett része a játszóknak, amely a kíváncsi és támogató atmoszférát teremtő társaikról is szólt: a Kecskeméten rendezett diákszínjátszó találkozóon rengeteg diák volt jelen, résztvevőként, nézőként, szervezőként, önkéntesként.

A szervezést Józsa Katától a fiatalok vették át. Pontosabban Kata átadta a fiataloknak a stafétát. Vagyis át tudta adni a fiataloknak, akik éltek a helyzettel és egy közvetlen és dinamikus fesztivált tudtak megvalósíta-

ni. Pontosan működött minden. Nem volt kapkodás, csúszás, gördülékenyen zajlott az idei diákszínjátszó találkozó. Meg kell említenem a háttérben önkéntesként jelen lévő fiatalok munkáját. Minden helyzetben készségesen reagáltak a felmerülő nehézségekre. A fesztelen hangulathoz az ő jelenlétük is hozzátartozott. Józsa Kata szervezői nyugalma és kiegyensúlyozottsága, továbbá háttérmunkája adta meg az erős alapot ahhoz, hogy ez a találkozó ilyen harmonikusan és derűsen tudott megvalósulni.

Tehát egy jól működő diákszínjátszó találkozóval kapcsolatban elmaradhatatlan a jó szervezés is. Ami nem csupán arról szól, hogy amikor ott vagyunk egy-két napig zökkenőmentesen menjen minden, hanem szól az előkészületekről, az előadások sorrendbe rakásáról, a szünetek tervezéséről, a szakmai beszélgetésekre elég idő hagyásáról... És ez meg tudott valósulni Kecskeméten.

Jó lehetőségnek láttam, hogy a szervezők teret biztosítottak olyan előadásoknak is, amelyek nem az ODE regionális találkozójának minősítésben résztvevő produkciói, hanem „csupán” a diákszínjátszás képviselői (*Casting*, rendezte: Orbán Edit, Kecskeméti Színjátszó Műhely drámaszakkörösei; *Arany János balladái másképp*, rendezte: Orbán Edit, Gold project, Kecskemét). Ezek az előadások kikapcsolódhattak a nézők, és másmilyen jelenléttel lehetett figyelni. A hangulat itt még fesztelenebb volt.

A találkozó során a veszprémi Pannon Egyetem dráma- és színháztan tanárszakos hallgatóinak (Farkas Máté – Fekete Balázs – Darabos Petra – Keszte Bálint – Hornok Máté) villámkritikáit olvashattuk. Hihetetlen gyorsan születtek az írárok, amelyeket nyomtatott formában sok jelenlévőhöz jutottak el. (És nekem is sokat segítettek a rögzítéssel.)

A legmeghatározóbb élményem, hogy diákok is rendeztek diákszínjátszó előadásokat. És több önálló kezdeményezést is láthattunk. Nem új dolog, mégis olyan atmoszférát teremtettek az előadások azzal, hogy tudtuk mi és tudta a közönség is, hogy ez bizony diákrendezés, amilyen hangulat felbecsülhetetlen értékkel bírt. Nagyon inspiráló olyan közegben lenni, ahol a diákok is teret kapnak ahhoz, hogy megmutathassák színházukon keresztül a gondolataikat. Ez megerősített abban, hogy még több bátorítást kell adni a fiataloknak, hogy ez jó irány, nekünk pedig hagyni kell őket alkotni.

Ami elgondolkodtató volt számomra, az a találkozó zárása. A minősítések kiosztása. Hiába mondjuk a diákoknak, hogy nem a minősítés a fontos, hanem a részvétel, még mindig nem tud hatékonyan működni. Ebben kell, hogy segítsenek a csoportvezetők is.

Én így láttam. Zsűrüként.

A diákszínjátszó találkozó csoportjairól

9 előadás, 6 kecskeméti és 3 nem kecskeméti előadás volt jelen. Mit is jelent ez számomra? Azt, hogy a kecskeméti műhely rendkívül erős, és ez nagyon biztató, viszont felvetődik a kérdés, a dél-alföldi régióban hol van a többi diákszínjátszó csoport? Lehet, hogy vannak csoportok, csak nem jönnek el a találkozóra? De miért?

Határozottan jó volt diákközösségeket színpadon látni. A közös játék öröme és ereje jelent meg mindegyik előadásban. Az volt a benyomásom, hogy a diákok olyan pedagógusokkal, diákszínjátszó rendezőkkel dolgoznak, akik jól tartják kézben a csoportokat, és képesek közösséggé formálni őket. A diákszínjátszásnak itt tényleg közösségformáló ereje volt.

A diákszínjátszó találkozó előadásairól

A csoportok többsége az életjátékokat választotta, háttérbe szorultak a megírt darabok. A munkafolyamatok többsége az improvizációra épült, közös utakat kerestek a diákok és a csoportvezetők számára is fontos témáról. A témák többségében a szexualitást, a zaklatást, a férfivá és nővé érés küzdelmeit, a társadalomba való beilleszkedést járták körül. Az előadások többségét a lendület, a humor, a játékkedv vitte előre. A diákokat körülvevő világra való reflektálás, a kritikai hozzáállás a környezetükhöz markánsan két előadásban jelent meg (*Na most akkor...*, rendezte: Szebeni Zoltán, Horváth Mihály Gimnázium, 11. d és *Fehérzaj*, rendezte: Sárosi Gábor, Ifjú Morbid Színpad, Kecskemét). Az életkorból fakadó problémára épülő, szerelemmel, az ismerkedés nehézségeivel foglalkozó előadás erős helyzet- és jellemkomikummal élve mutatta meg ezeket a feszültséggel teli helyzeteket (*Rém/Álom/Pár-LeftLovers*, rendezte: Kecskés Dóra, Kadások színpad). Üde színfoltot jelentett a versszínházi forma az életjátékok és a megírt dárak között, mert ez a műfaj már nem annyira használt a diákszínjátszók körében (*A walesi bárdok*, rendezte: Leszkovszki Anna, Petőfi Színpad, Sárbogárd – Mi és a Csodaszőnyeg csoport). Olyan előadást is láthattunk, amelyben a játékok olyan erős játékos kedvvel, hittel és felszabadultsággal voltak jelen a színpadon, hogy érthetlenné vált az, miért azt a darabot választották megmutatásra (*Csiszolatlan bűbáj*, rendezte: Tömő György, Martonvásári Színjátszók közössége). Volt olyan előadás, amely újságciikk nyomán született és egy nyomozás volt a középpontjában, és olyan erős képi világot tett fel a nézők számára, hogy maga a történet eltűnt, a nyomozás

jelentősége eltörpült az előadás során (*Kecskemét Noire*, rendezte Sárosi Gábor, Katonások Színjátszókör). Nem csak újságcikk feldolgozásából születhet nehezen egy előadás, hanem egy film alapján elkészített színházi előadás is tele lehet dramaturgiai, történetvezetési gondokkal, a nehezen megtalálható mondanivaló buktatóival. Így történt ez a *Kedves Sixsmith*-ben (rendezte: Kanizsai-Nagy Ákos, Once Társulat) is. Teremtéstörténetet elmesélni is nagy kihívás. Pláne, ha az olyan történet, amit játszóknak raknak össze.

Az előadások közül a diákkezdeményezések izgalmassá és különlegessé tették a találkozó hangulatát. Mind a három esetben a színházcsinálás ereje hatotta át az előadásokat. Érdekes kezdeményezésnek tűnt a *Sixsmith* című előadás. Szólt a szerelemről, szeretetről, a művészet mindenhatóságáról és még sok minden másról – túl sok mindenről. A fiatal rendező biztos kézzel vezette a színészeit, és ők biztosan vitték előre a történetet. Viszont a túl sok mesélő az emberi helyzetek kibontására nem adott lehetőséget. Csupán egy-két pillanatban mutatkozott meg, hogy egy erősen végiggondolt történet, egy jó dramaturgiai háttér olyan inspiráló helyzetet teremthetne a játszóknak, hogy tényleg játszani tudjanak, illetve arra is lehetőséget adna, hogy a rendező kibontakoztathassa az előadásban fel-felbukkanó, izgalmas látványvilágra épülő ötleteit.

Az *Énekóra* című előadás két végzős diák kezdeményezése: Szalai Kataé és Varga Leventéé. Pontos játékot és lüktető előadást láthattunk tőlük. Az előadásnak túl hamar vége lett. A darab dialógusa hatásosan szólalt meg, de a játszóknak még nem adtak teret a színészi játéknak, pedig az előadásban benne volt maximálisan annak lehetősége, hogy mind a két szereplővel tudjunk menni, együtt küzdeni, együtt próbálni énekelni. Olyan szűk teret választottak az előadásnak, hogy a levegőtlenesség minket is fojtogatott, így követni tudtuk az énekelni akaró lány történetét. Szurkolok nekik a felvételihez.

A harmadik előadás – a *Rém/Álom/Pár-Leftlovers* – a szerelem kérdéseivel foglalkozott. Három pár kapcsolatán keresztül láthattuk, mi, nézők a mai fiatalok szerelmi küzdelmeit. Ezeket a nehézségeket hol humorosan, hol véresen komolyan, hol meghatóan, hol nyersen mutatták. A zene tombolása itt nem zavart. A fiatalok életérzésének megfelelt. A formai világ kevert volt: hol táncos, hol mozgásszínházi elemeket használó formákban, hol pedig prózában jelentek meg azok az apró helyzetek, amelyekben magunkra ismerhetünk. A rendező, Kecskés Dóra összefogott egy csapatot, végig vitt egy koncepciót. Több helyen érdemes lenne rövidíteni, és még inkább „szervesíteni” a mozgást az adott szituációkhoz. Minden probléma ellenére egy lüktető közösség mesélt el egy fontos emberi, ellentmondásokkal teli helyzetet. Ezért is kapta a Kadások Színjátszókör az egyik arany minősítést.

A másik arany minősítést a *Na most akkor...* című előadás kapta Szentesről. Erdős Virág versét dolgozta át az egyik diák. Az identitáskeresés, a női-férfi viszony, a „mitkezdjünk magunkkal” és -másokkal helyzetek váltakozása sodró erejű dinamikát adott az előadásnak. Hihetetlen erős jelenléttel és energiával töltötte meg a csapat a színháztermet. Fontos volt számukra az előadás, és így vált fontossá a nézők számára is. A humor meghatározó volt az előadásban, és ez könnyítette például az önvallomások, az élethelyzetek befogadását.

Ennek az előadásnak az ellenpólusa volt a sárbogárdi Petőfi Színpad csoportjának előadása. Ezek a fiatalok arra szerződtek, hogy együtt megmutassák nekünk *A walesi bárdok* című balladát, például ritmusjátékkal, akusztikai hatásokkal. A csoport kissé bátortalanul működött, pedig kezdeményezésük respektálandó. Hat diákszínjátész hitelesen meg tudott szólaltatni egy Arany-balladát Leszkovszki Anna rendezésében.

Látványvilág szempontjából a legerősebb a *Kecskemét Noire* című előadás volt. Erősen szerkesztett képekkel mutatta meg a Katonások Színjátszókör, hogy milyen az a szürreális világ, ahol egy embernek három alteregója abszurd helyzeteket kreál. Az előadásban néha nem lehetett követni a történetet, a gondolati íveket. Keresni kellett, hogy vajon mi miért történik. A diákok viszont szípkázó színházi pillanatokat hoztak létre, erős jelenléttel, izgalmas megoldásokkal.

Erős színházi pillanatok voltak az *Ősleves* című előadásban is (rendezte Sárosi Gábor). A diákok hihetetlen alázattal jelenítették meg magát, a káoszt. A darab olyan vizuális jelrendszert használt, mely belső maradt. A játszó fiatalok maximális impulzivitással működtették a jeleket, az látszódtott, hogy ők értik. A nézők viszont nem kaptak hozzá kulcsot, elegendő segítséget, hogy fejteni tudják. A találkozó egyik legcsodálatosabb pillanata ebben az előadásban valósult meg, olyan volt, mintha egy nő-színházban ülne az ember, ahogy a tanár pusztán magánhangzók használatával irányítja az osztályát. A Katona-Kamra csapata rendkívül összehangoltan működött.

Így volt ez a *Fehérzaj* című előadásban is. Az Ifjú Morbid Színpadosok együtt lüktettek a színpadon. Rengeg témát feldobtak a történetben: abortusz, drog, boldogságkeresés, oktatás, de sajnos nem mindegyik téma került kifejtésre, így nem lett mélysége a véleményeknek és a gondolatoknak. A rádióbeszélgetés keretét működtető két fiatal fantasztikus összhangban adta meg az előadás ritmusát. Olyan játékosan jellemezte mindvégig az előadást, amely minket is tovább tudott sodorni. A frappáns és humoros megoldások kiköcskösítették az embert a hétköznapi valóságából, de a hosszabban tartott sötétségben a hétköznapi helyzetek éle, tragikussága, igazságtalansága ütni tudott.

A *Csiszolatlan bűbáj* című előadás története színpadon nehezen megvalósítható. Tele van helyszínváltással, varázslattal, mágiával, amit küzdelmes, nehéz feladat megjeleníteni. Mindebből az előadás a lehető legjobbat hozta ki, ugyanis olyan frappáns és humoros helyzetekkel oldották meg a váltásokat, a varázslatot, hogy az ember egy idő után hátradőlt és nevetett. Az előadásnak több erénye is volt: a játszó profin uralták a színpadot, hihetetlenül jól éltek a gegekkel és az azokra adott nézői reakciókkal, óriási összhang volt a játszó között, és a játszó maguk hihetetlen felszabadultsággal léteztek a színpadon. Milyen jó lett volna, ha egy jobban meghúzott, és emberekről szóló történetet raknak színpadra.

A szakmai beszélgetésekről

A szakmai beszélgetésekre 20 perc jutott egy-egy csoporttal. Komáromi Sándorral, zsűritársammal úgy döntöttünk, hogy jó lenne, ha a csapatok mondanának először magukról néhány mondatot és utána magáról az előadásról: miért ezt a témát, darabot stb. választották. Azt is kértük tőlük, hogy meséljenek arról, hogy milyen munkafolyamatban készült az előadásuk. És utána jeleztünk vissza a diákszínjátszó előadásokra, azt az irányvonalat követve, amit az Országos Diákszínjátszó Egyesület küldött számunkra. Az időkeret miatt inkább a mi visszajelzéseinkről szövegtünk a beszélgetések, és csupán akkor, ha maradt még idő, tudtuk tovább lépni a „ti hogyan látjátok?” kérdéssel.

Minősítések

Mint említettem, a találkozón arany minősítést kapott a *Na most akkor...* és a *Rém/álom/pár/LeftLovers*, ezüstöt a *Fehérzaj* és az *Ősleves*, bronzot a *Kecskemét Noire*.

A diákszínjátszással kapcsolatos szakmai kérdések a Kecskeméti tapasztalat alapján

A zsűrizésen előkerültek olyan szakmai kérdések, amelyekkel jó lenne, ha foglalkoznánk és közös megoldásokat keresnénk a diákok érdekében.

Mit kezdünk olyan személyes történetekkel a diákszínjátszásban, amelyeket megosztanak velünk a diákok a próbafolyamat során? El kell-e engedni ezeket a nagyon erős helyzeteket, mert a diákok önmagukat látják vagy játsszák? Ilyenkor milyen szempont érvényesüljön jobban: színházi vagy pedagógiai? Mit kezdünk a diákok titkaival? A saját titkok hogyan tudnak színházi helyzetté válni? Mikortól válik fikcióvá, hogyan lehet elemelni ezeket a helyzeteket? Egyáltalán el kell-e emelni? Egy diák mennyire van és lehet tisztában azzal, hogy milyen következményekkel jár a személyes történetek megjelenítése színpadon?

Nyugat-dunántúli Regionális Diákszínjátszó Találkozó

– Prizmalét –

Komáromi Sándor

A győri műhelyeket talán nem kell bemutatni. A Révai Miklós Gimnázium, a KIMI, a RÉV, vagy a diákokból szerveződő „független” produkciók éveken keresztül hatékonyan ágyaztak meg a legigazibb értelemben vett diákszínjátszásnak, annak a formai sokszínűségnek, ami köreikben tapasztalható. Persze az idei fesztiválon sem csak ők tettek azért, hogy a lehető legszínesebb palettáját vonultathassa fel a régió, hiszen Szombathelyről, Celldömölkéről, Veszprémből, de még Dunaszerdahelyről is érkeztek csoportok megszínesíteni a hétvégét.

Tülekedő tömegek minden előadás előtt, állva tapsolás, nagy érdeklődés a szakmai beszélgetések iránt – minden adott volt tehát ahhoz, hogy ne „csak” egy jó hétvégét töltsünk együtt, hanem tényleg tanuljunk is kicsit színházról, színjátszásról, vagy ha másról nem, hát arról, hogy „jé, az én véleményem nem mindig egyezik a másik véleményével”. Mert vitás helyzetekben nem csak az a magatartás létezik, hogy a nekem tetszőt megtartom, a többi kiszórom, hanem bizony meg lehet tanulni szimbiózisban élni azokkal a folyamatokkal, amelyek távolabb állnak tőlünk. Így a világunk nem öntörvényű, hanem másokat elismerő és befogadni képes erővé válik.

Miért indítom innen a beszámolót? Mert mint mindig, a győri találkozón sem azok a pillanatok voltak a legizgalmasabbak, amikor nagy egyetértésben ültünk egymásra kerekedett szemekkel, hanem azok, amikor homlokráncolva kerestük egymás igazságát és tévedéseit annak érdekében, hogy megértsük, miért EZT, miért VELÜK, miért ÍGY... És ezekben a sokszor egyet nem értésekkel terhelt pillanatokban aztán közelebb